

tussen Duin & Dijk

Themanummer

Wintervogels

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 15 4 ● 2016

Patrijs

De patrijs is de meest voorkomende wilde hoenderachtige in ons land. Het is een vogel met een verborgen leefwijze. De grootste kans om patrijzen te zien, is 's winters met lichte sneeuw, als ze in groepjes naar voedsel zoeken. Dat bestaat vooral uit zaden, onkruiden en bladeren van grassen en klover. Ook insecten staan op het menu, vooral 's zomers, pas geboren vogels zijn daar zelfs op aangewezen. De patrijs komt voor in open, kruidenrijk terrein met uitkijkpostjes, in bosrandjes met dekkingsmogelijkheden, overhoekjes en ruigten. We vinden hem daarom vooral in akkers, op bollenvelden, droge graslanden en open duinen.

Voorkomen

Omdat de patrijs een typische standvogel is, komt de winter-verspreiding vrijwel overeen met het voorkomen als broedvogel. In ongeveer een derde van het aantal atlasblokken (56) is de patrijs in de atlaswinters vastgesteld. Het gaat bijna altijd om kleine aantallen (1-

• Foto: Jankees Schwiebbe.

10). In zeven atlasblokken werd het maximale aantal geschat op 26-50 vogels. De verspreidingskaart laat een duidelijke voorkeur zien voor bouwlandgebieden en kleinschalige landschappen met voldoende dekkingsmogelijkheden. De meeste patrijzen vinden we daarom in de noordelijke nog niet verruigde vastelandsduinen, in het bollengebied in de Noordkop waar stro en heggetjes 's winters dekking geven, in het kleinschalige tuinbouwge-

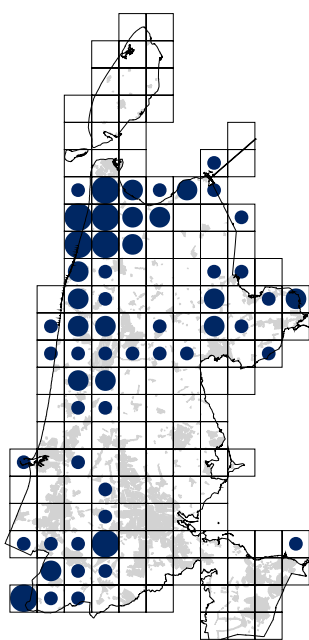
bied van oostelijk West-Friesland en Noord-Kennemerland en de zandige akkers op Wieringen. Ook in de bollen- en bouwlandgebieden in het zuidwesten van de provincie kunnen we de soort nog aantreffen. Het lang-grasbeheer van Schiphol is ook aantrekkelijk voor patrijzen.

Veranderingen

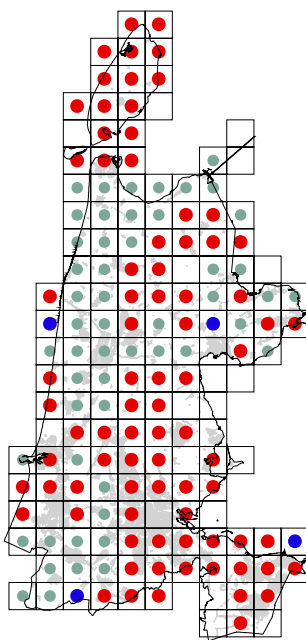
Het aantal atlasblokken met patrijzen is gekelderd van 133 blokken naar 56. Het illustreert de dramatische achteruitgang van de patrijs, zeker als we bedenken dat in vroeger tijden ook de aantallen per atlasblok aanzienlijk hoger waren. De daling is al begonnen na 1950 door veranderde productiemethoden in de landbouw en het grootschalige gebruik van herbiciden en pesticiden. Door mechanisatie, landinrichting en schaalvergroting wordt het leefgebied van deze kwetsbare grondbroeder steeds meer bedreigd. Bovendien worden akkers na de oogst sneller omgeploegd, waardoor potentieel wintervoedsel verloren gaat.

Geschat wordt dat de populatie sinds 1970 met 90% is afgenomen. Op Texel werden vroeger patrijzen uitgezet voor de jacht. Ruim 30 jaar geleden waren ze daar nog heel gewoon, nu zijn zij daar verdwenen. De vooruitzichten voor de soort zijn ongunstig. Bollengebieden en kleinschalige tuinbouwgebieden vormen hun laatste toevluchtsoord.

Piet Zomerdijk

verspreiding
 ● 1 - 10 ex
 ● 11 - 25 ex
 ● 26 - 50 ex

verandering
 ● alleen in 1979-1983
 ● beide perioden
 ● alleen in 2012-2016